

Poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen eri vaiheissa

Poliisiopiskelijoiden kokemuksia muutoksista kuolemankäsityksissä opintojen aikana

Taru Ristola

11/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Taru Ristola

Julkaisun nimi: Poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen eri vaiheessa – Poliisiopiskelijoiden kokemuksia muutoksista kuolemankäsityksissä opintojen aikana

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Satu Tiainen, Kaisa Lankoski

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten poliisiopiskelijat suhtautuvat kuolemaan ja vainajiin poliisin AMK-tutkinnon eri vaiheissa. Opinnäytetyössä selvitetään myös, millaiset asiat opintojen ja työharjoittelun aikana vaikuttavat poliisiopiskelijoiden asennoitumiseen.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään eri ammattiryhmien suhtautumista kuolemaan sekä länsimaista kuolemankulttuuria. Tämän lisäksi teoriaosuudessa käsitellään poliisin työtehtäviä, jossa poliisi kohtaa vainajia sekä suorittaa kuolemansyyntutkintaa.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta ja tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilla syksyllä 2023. Haastateltavina oli kolme poliisin AMK- tutkintoa suorittavaa poliisiopiskelijaa, joista kaikki olivat suorittaneet opintoihin kuuluvan työharjoittelun. Kaikki haastateltavat opiskelijat esiintyvät esitetyssä tutkimusaineistossa anonymisti.

Opinnäytetyön haastatteluihin osallistuneiden poliisiopiskelijoiden vastauksista oli löydettävissä jonkin verran yhtäläisyyksiä sen suhteen, kuinka opinnot ja työelämä vaikuttavat vainajiin ja kuolemaan suhtautumiseen. Kaikki haastateltavat kokivat, että omassa asennoitumisessa on tapahtunut muutosta poliisin ammattikorkeakoulututkinnon aikana. Kaikki haastateltavat kertoivat, että opetuksella on suuri rooli oman suhtautumisen muovautumisessa.

Tutkimuksen avulla saatiin haastatteluun osallistuneilta kolmelta poliisiopiskelijalta paljon ajatuksia ja pohdintaa siitä, miten he kokevat kuolemansyyntutkinnanopetuksen ja opintoihin kuuluvan työharjoittelun vaikuttavan omaan suhtautumiseen kuolemaa ja vainajia kohtaan. Tutkimuksella saatiin myös hyviä pohdintoja ja vastauksia siihen, millaiset asiat suhtautumiseen vaikuttavat. Aiheesta saisi hyviä jatkotutkimuksia kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä, jolla saataisiin laajemmin kartoitettua poliisiopiskelijoiden tuen tarvetta poliisiopintojen eri vaiheessa.

Sivumäärä: 30

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 11/2023

Avainsanat: Kuolema, poliisityö, poliisiopiskelija, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Author: Taru Ristola

Type of thesis: Research-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Satu Tiainen, Kaisa Lankoski

Degree: Bachelor of police services

The purpose of this thesis is to investigate how police students perceive death and deceased individuals at different stages of their studies in Police University College. The thesis also explores the factors that influence the attitudes of police students during their studies and internships.

The theoretical framework of the thesis examines the attitudes towards death in different professional groups and Western death culture. Additionally, the theory section discusses the tasks of the police, where they encounter deceased individuals and conduct death investigations.

The research method used in this thesis is qualitative research, and the data was collected through thematic interviews in the autumn of 2023. The interviewees consisted of three police students, all of whom had completed their internship as part of their studies. All the interviewed students are presented anonymously in the research material.

The responses of the police students who participated in the interviews showed some similarities in terms of how their studies and professional life influenced their attitudes towards deceased individuals and death. All the interviewees felt that their own attitudes had changed during their police studies. They all stated that education played a significant role in shaping their attitudes.

Through this research, I obtained a lot of thoughts and reflections from the three interviewed police students on how they perceive the impact of death investigation education and the internship on their attitudes towards death and deceased individuals. I also received valuable insights and answers regarding the factors that influence their attitudes.

Pages: 30

Month and year of review: 11/2023

Keywords: death, police work, police student, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	4
2.2 Tutkimuskysymykset	4
2.3 Kirjallisuus	5
3 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET	5
3.1 Kuolema	5
3.2 Kuolemansyyntutkinta	6
3.3 Poliisiopiskelija	7
3.4 Purkukokous (Defusing)	8
4 POLIISI JA KUOLEMA	8
5 KUOLEMAN KOHTAAMINEN	10
5.1 Suhtautuminen kuolemaan	10
5.2 Suhtautuminen kuolemaan eri ammattiryhmissä	11
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
6.1 Tutkimuksen toteutus	13
6.2 Haastattelut	14
6.2.1 Teemahaastattelurungon laadinta	15
6.3 Aineiston analysointi	16
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
7.1 Opiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen alkuvaiheessa	17
7.2 Opiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan kuolemansyyntutkinnan opetuksen jälkeen	18
7.3 Opiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan työharjoittelun jälkeen	19
7.4 Kuolemaan ja vainajiin suhtautumiseen vaikuttavat tekijät opintojen aikana	20
8 POHDINTA	21
8.1 Yhteenveto	21
8.2 Tutkimustulosten pohdinta	23
8.3 Jatkotutkimusehdotuksia	25
8.4 Tutkimuksen eettisyys	26
8.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	27
LÄHTEET	29
LIITE 1	31
HAASTATTELUKYSYMYKSET	31

1 JOHDANTO

Kuolema lukeutuu sellaisiin asioihin, jonka jokainen ihminen elämänsä jossain vaiheessa joutuu kohtaamaan. Elämä päättyy kuolemaan, ja se tulee meille jokaiselle ennemmin tai myöhemmin ajankohtaiseksi. Moni joutuu myös läheisen tai ystävän poismenon seurauksena käsittelemään kuolemaan liittyviä tunteita ja sen herättämiä ajatuksia.

Vainajien kohtaaminen puolestaan on asia, joka saattaa olla hyvinkin vieras asia sellaisille ihmisille, jotka eivät ammattinsa puolesta kohtaa tai käsittele vainajia. Tällä opinnäytetyöllä haluankin kartoittaa nimenomaan poliisiopiskelijoiden suhtautumista vainajiin ja kuolemaan opintojen eri vaiheissa. Uskon, että monella tapahtuu muutosta suhtautumisessa, ja vainajien kohtaaminen muuttuu helpommaksi kokemusten ja ajan myötä.

Ajatus opinnäytetyössä tarttua aiheeseen ”Poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen eri vaiheessa” tuli siitä, kun huomasin omalta osaltani muutosta asennoitumisessa vainajiin opintojen edetessä. Ennen opintojen alkua, en ollut edes juurikaan ajatellut sitä, että poliisi on Suomessa viranomainen, joka vastaa kuolemansyöntutkinnasta. Ajatus vainajien kohtaamisesta tuntui vieraalta ja hieman pelottavaltakin. Aikaisemmassa työelämässä minun ei ole tarvinnut kohdata vainajia, ja muutenkaan en ollut joutunut kohtaamaan kuollutta ihmistä.

Huomasin, etten ollut ainoa luokallani, joka ei ollut nähnyt ennen poliisiopintoja kuollutta ihmistä. Poliisiopiskelijoissa on paljon nuoria ihmisiä, eikä kuolema ole välttämättä koskettanut heitä edes läheisen poismenon muodossa. Kuolemasta puhuminen, siihen perehtyminen sekä vainajien kohtaaminen saattaakin olla monelle nuorelle poliisiopiskelijalle asia, johon ei ole yksiselitteistä suhtautumistapaa.

Kuolemansyöntutkinnan opetuksen aikana ymmärrys aiheesta lisääntyi, mutta siitä huolimatta edelleen ensimmäinen työtehtävä jännitti, jossa vainaja tulisi vastaan. Kuolleiden ihmisten käsittely tuntui itselleni hyvin vastenmieliseltä asialta kaikin puolin. Työharjoittelun alkaessa minulle osui jo ensimmäisen kuukauden ajalle kaksi vainajatehtävää. Pikkuhiljaa ymmärrys asiasta lisääntyi, ja mitä enemmän sai kokemusta vainajatehtävistä, sitä helpompaa vainajien käsittely oli.

Tällä tutkimuksellisella opinnäytetyöllä pyritään selvittämään muuttuko poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen eri vaiheessa. Tutkimuksella halutaan myös selvittää, millaiset asiat vaikuttavat poliisiopiskelijoiden asenteisiin kuolemaan liittyvissä asioissa opintojen ja työharjoittelun aikana. Tutkimusta aloittaessa oletuksena on, että monella asialla on vaikutusta siihen, kuinka opiskelijat oppivat käsittelemään kuolemaan liittyviä kysymyksiä. Moni opiskelijoista on saattanut käsitellä ensimmäistä vainajatehtävää työharjoittelun ohjaajansa kanssa perusteellisesti käymällä jälkikäteen tehtävän läpi keskustelemalla. Itselleni kerrottiin myös mahdollisuudesta ensimmäisen

vainajatehtävän jälkeen keskustella jälkipurkukoulutuksen saaneen poliisin kanssa tehtävästä ja sen tuomista ajatuksista. Mahdollista on, että löytyy myös niitä opiskelijoita, joille ei tällaista mahdollisuutta ole tarjottu.

Samankaltaisia tutkimuksia on tehty ainakin sairaanhoitajaopiskelijoiden suhtautumisesta kuolemaan ja sen kohtaamiseen. Vähäkangas Meri on kandidaattitutkielmassa ”Sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia kuoleman kohtaamisesta opintojen aikana” 2018, tarkastellut kirjallisuuskatsauksen muodossa sairaanhoito-opiskelijoiden suhtautumista kuolemaan. Tutkielmassaan Vähäkangas tuo esille, että sairaanhoito-opiskelijoiden asenteet muuttuvat positiivisemmiksi, mitä enemmän opiskelee ja, että valmistumisen jälkeen asenteet muuttuvat vieläkin positiivisemmaksi kokemusten lisääntyessä. (Vähäkangas 2018, 13–14)

Erja Ruotsalainen käsittelee Mikkelin ammattikorkeakoulun julkaisussa ”En osannut sanoa mitään, olin vain -Sairaanhoitajaopiskelijoiden kertomus kuolemasta ja hetkistä kuolevan vierellä” 2016, sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia kuoleman kohtaamisesta. Ruotsalaisen mukaan tärkein viesti opiskelijoiden kuvauksissa opettajille ja opiskelijoiden ohjaajille on, että opiskelijat tarvitsevat kuuntelijaa. Ruotsalaisen mukaan opiskelijat kokevat ahdistavia tunteita kuoleman ja surun läheisyydessä. Sen vuoksi opiskelijat tarvitsevat kuuntelijaa, joka kertoo ja ymmärtää, että koetut tunteet ovat sallittuja, ja ne ovat empatian edellytys. Ruotsalaisen mukaan sairaanhoitajaopiskelijoille tulee järjestää mahdollisuuksia keskustella kuolemasta ja surevien omaisten kohtaamisesta. (Ruotsalainen 2016, 43)

Opinnäytetyön aihe valikoitui aluksi oman mielenkiinnon seurauksena, mutta aihe antaa varmasti Poliisiammattikorkeakoululle viitteitä opiskelijoiden ajatuksista ja suhtautumisesta kuolemaan liittyviin aiheisiin. Aikaisemmin poliisiopiskelijoiden suhtautumista kuolemaan ei ole tutkittu, joten tämä tutkimus antaa arvokasta tietoa siitä, miten poliisiopiskelijat kokevat kuolemaan ja vainajiin liittyvän opetuksen, sekä kuinka opiskelijat kokevat opetuksen ja työelämän vaikuttavan omiin asenteisiin. Tutkimus antaa myös tärkeää tietoa siitä, onko aihetta tarpeellista tutkia enemmän ja laajemmalla mittakaavassa. Laajemmalla tutkimuksella voitaisiin kartoittaa voiko Poliisiammattikorkeakoulu ja poliisilaitokset huomioida nuorempien konstaapelien tarpeet lisätuen suhteen kuolemansyyn tutkinan opintojakson aikana ja vainajatehtävien yhteydessä aikaisempaa paremmin. Opinnäytetyö tulokset ovat merkittäviä, koska ne auttavat ymmärtämään poliisiopiskelijoiden ajatuksia ja suhtautumista kuolemaan. Tuloksia voidaan hyödyntää poliisiopiskelijoiden koulutuksessa ja heidän valmistautumisessa työelämään.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää poliisiopiskelijoiden suhtautumista kuolemaan opintojen alkuvaiheessa ja poliisin tutkintoon kuuluvan kuolemansyyntutkinnan opintojakson jälkeen. Näiden lisäksi tutkimuksellisella opinnäytetyöllä on tarkoitus selvittää työharjoittelusta palaavien opiskelijoiden ajatuksia siitä, miten opiskelijoiden asennoituminen kuolemaan on muuttunut tai kehittynyt työelämässä saatujen kokemusten karttuessa. Tutkimuksella on tarkoitus selvittää myös sitä, millaisilla asioilla on ollut vaikutusta poliisiopiskelijoiden suhtautumiseen vainajia kohtaan tutkinto-opintojen ja niihin kuuluvan työharjoittelun aikana.

Aluksi tarkoitus oli myös kartoittaa, millaiset valmiudet opiskelijat kokivat saaneensa ennen työharjoittelua vainajien kohtaamiseen ja ovatko haastateltavat kokeneet tarvitsevansa enemmän tukea kuolemaan liittyvien asioiden käsittelyssä opintojen aikana. Jotkut saattavat nähdä poliisiorganisaation nykypäivänäkin edelleen hyvin maskuliinisena työyhteisönä, jossa omien heikkouksien tai tunteiden näyttäminen saattaa olla vaikeampaa, kuin monessa muussa työyhteisössä. Nämä kuitenkin rajattu pois tutkimuksesta, koska muuten tutkimuksesta tulee liian laaja opinnäytetyöksi.

Opinnäytetyön aihe on merkityksellinen sen suhteen, että voidaan arvioida aiheen tiimoilta mahdollista lisätutkimus tarvetta. Tutkimus antaa myös Poliisiammattikorkeakoululle viitteitä siitä, tulisiko poliisiopiskelijoita tukea mahdollisesti enemmän poliisikoulutuksen aikana kuolemaan liittyvien asioiden kohtaamisessa.

2.2 Tutkimuskysymykset

Keskeisimpinä tutkimuskysymyksinä ovat haastateltavien asennoituminen kuolemaan opintojen alussa, kuolemansyyntutkinnan opetuksen jälkeen sekä työharjoittelun jälkeen. Tutkimuksessa verrataan haastateltavien vastauksia sen suhteen, kokevatko opiskelijat asennoitumisensa muuttuneen työharjoittelun aikana vai kokevatko opiskelijat aiheen herättämät ajatukset edelleen samanlaisiksi, kun opintojen alussa. Lisäksi pyritään selvittämään, millaiset asiat esimerkiksi opinnoissa tai työelämässä ovat vaikuttaneet opiskelijoiden asennoitumiseen.

Keskeiset tutkimuskysymykset:

1. Muuttuuko poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan ja vainajiin opintojen ja työharjoittelun aikana verrattuna opintojen alkuaikaan?
2. Millaiset asiat vaikuttavat poliisiopiskelijoiden asennoitumiseen kuolemaa ja vainajia kohtaan Poliisin ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen aikana?

2.3 Kirjallisuus

Kuolemasta ja kuolemansyyntutkinnasta löytyy paljon aihetta sivuavaa kirjallisuutta. Esimerkiksi Kimmo Kiiskin teos ”Poliisin rooli kuolemansyyntutkinnassa” 2009, joka on tehty Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjaksi, käsittelee nimenomaan poliisin roolia kuolemansyyntutkinnassa. Opinnäytetöitä kuolemansyyntutkinnasta on myös tehty useita Poliisiammattikorkeakoulussa.

Poliisiammattikorkeakoulussa muista kuolemaan liittyvistä aiheista on tehty jonkin verran opinnäytetöitä, mutta ne ovat painottuneet enemmänkin kuolinviestin viemiseen ja kuolemansyyntutkinta prosessiin. Lisäksi joitakin kuolleiden käsittelyyn liittyviä opinnäytetöitä on tehty, sekä jo poliisin työtä tehneiden poliisien kokemuksia kuolemasta ja vainajista on tarkasteltu. Kuitenkaan sellaista opinnäytetyötä, jossa tarkasteltaisiin nimenomaan poliisiopiskelijoiden asennoitumista kuolemaan ei ole aikaisemmin tehdyissä tutkimuksissa.

Muista ammattiryhmistä, kuten pappien, kanttoreiden ja sairaanhoitajaopiskelijoiden suhtautumisesta kuolemaan on tehty aikaisempia tutkimuksia. Tutkimuksia on tehty niin Suomessa kuin ulkomailla. Myös kansalaisten suhtautumista kuolemaan on tarkasteltu tutkimuksissa ja kirjallisuudessa. Edellä mainittuja tutkimuksia käsittelem myöhemmin opinnäytetyöni teoriaosuudessa.

3 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Kuolema

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kuoleman toteamisesta (27/2004, 2–3§) määrittelee kuoleman, sekä millä perusteilla ihminen voidaan todeta kuolleeksi. Asetuksen 2§ mukaan ihminen on kuollut, kun kaikki hänen aivotointinsa ovat pysyvästi loppuneet. Asetuksen 3§ mukaan ihminen voidaan todeta kuolleeksi, kun hänen sydämensä on lakannut sykkimästä ja toissijaiset kuolemanmerkit ovat ilmaantuneet. Toissijaisia eli sekundaarisia kuolemanmerkkejä ovat lautumat, kuolonkankeus, jäähtyminen, kuivuminen, mätäneminen ja hajoaminen (Kiiski 2009, 33).

Asetuksen mukaan myös silloin, jos ihmisen elimistö on silpoutunut tai murskautunut elinkelvottomaksi voidaan hänet todeta kuolleeksi. Kuoleman toteamisen edellytyksenä, kun sydämen sykkiminen on lakannut, on myös se, että hengitys ja verenkierto ovat pysähtyneet eivätkä hoitotoimenpiteistä huolimatta käynnisty. Asetuksen 4 § mukaan ihminen voidaan todeta kuolleeksi sydämen vielä sykkiessä, mikäli aivotoinnot ovat pysyvästi loppuneet. Tämä edellyttää, että aivoperäiset vasteet puuttuvat ja hengityskeskuksen toiminta on loppunut ja niiden syy selvitetty. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kuoleman toteamisesta 2–4 §)

Tässä opinnäytetyössä vainajalla tarkoitetaan kuollutta ihmistä. Työtehtävistä, joilla poliisi suorittaa kuolemansyyntutkintaa kuolleelle ihmiselle, puhutaan tässä tutkimuksessa vainajatehtävinä.

3.2 Kuolemansyyntutkinta

Suomessa kuolemansyyn selvittäminen kuuluu joko lääkärille tai poliisille. Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973) säättää, milloin poliisin on suoritettava tutkinta kuoleman takia. Kuolemansyyntutkinnassa selvitetään kuolemaan johtanut syy. Kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain mukaan kuolemasta on ilmoitettava viipymättä lääkärille tai poliisille. Kuolemansyyn selvittämisestä annetun asetuksen mukaan kuolemasta on ilman viivytystä ilmoitettava sille lääkärille, jonka hoidossa kuollut henkilö on ollut viimeisen sairautensa aikana, tai kuolinpaikan terveyskeskuksen lääkärille tai poliisille. Laki kuolemansyyn selvittämisestä 7 § säädetään, milloin kuolemansyyn selvittämiseksi poliisin on suoritettava tutkinta.

Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973) 7 §

”Kuolemansyyn selvittämiseksi on poliisin suoritettava tutkinta,

- 1) kun kuoleman ei tiedetä johtuneen sairaudesta tai kun vainaja ei viimeisen sairautensa aikana ole ollut lääkärin hoidossa;*
- 2) kun kuoleman on aiheuttanut rikos, tapaturma, itsemurha, myrkytys, ammattitauti tai hoitotoimenpide tahi kun on aihetta epäillä kuoleman johtuneen jostakin sellaisesta syystä; tai*
- 3) kun kuolema muuten on tapahtunut yllättävästi.*

Tutkinnassa on tarvittaessa käytettävä lääkäriä apuna.

Poliisin on ilmoitettava syyttäjälle kuolemasta, joka on tapahtunut henkilön ollessa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 2 §:n 6 kohdassa tarkoitetussa säilytystilassa tai

muuten poliisin valvonnassa vapautensa menettäneenä.” (Laki kuolemansyyntutkimuksesta (459/1973))

Silloin, kun henkilö on kuollut kotona, asunnossa, hoitolaitoksessa tai matkalla sinne, ensisijainen vastuuviranomainen kuolemansyyntutkimuksessa on lääkäri. Silloin kun kuolema on tapahtunut ulkona, julkisella paikalla tai muuten poikkeuksellisissa olosuhteissa, ensisijainen vastuuviranomainen on poliisi.

Kuolemansyyntutkimus on selvitettävä kaikissa kuolemantapauksissa. Ensisijaisen vastuuviranomaisen on aloitettava kuolemansyyntutkimus. Ensisijaisesti lääkärin, jonka hoidossa kuollut henkilö viimeisen sairautensa aikana oli, tai kuolinpaikan terveyskeskuslääkärin on ilmoituksen kuolemasta saatuaan suoritettava ulkoinen ruumiintarkastus henkilölle kuoleman toteamiseksi. Lisäksi tarkastus on suoritettava kuoleman syiden sekä olosuhteiden selvittämiseksi. (Valvira kuolemansyyntutkimuksen selvittäminen, 2020)

Poliisi vastaa kuolemansyyntutkimuksesta, kun kuolema on sattunut jollain tavalla poikkeuksellisissa olosuhteissa. Kuolemansyyntutkimuksen selvittäminen on tärkeää oikeusturvan ja terveydenhuollon kannalta. Kuolemansyyntutkimusta tehdään joko lääketieteellisenä tai oikeuslääketieteellisenä. Lääketieteellisestä kuolemansyyntutkimuksesta vastaa lääkäri ja oikeuslääketieteellisestä kuolemansyyntutkimuksesta vastaa poliisi. Vaikka poliisi vastaa oikeuslääketieteellisestä kuolemansyyntutkimuksesta, tekee poliisi tiivistä yhteistyötä esimerkiksi oikeuslääkärin kanssa. (Kiiski 2009, 16.)

Nykyisin lähes poikkeuksetta määrätään suoritettavaksi oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus, kun poliisi aloittaa kuolemansyyntutkimuksen. Kiireelliseksi tapauksen voi tehdä esimerkiksi se, että kyseessä on rikos tai rikosepäily. Tällöin varmuus kuolinsyystä ja kuolintavasta on saatava niin pian kuin mahdollista. (Kiiski 2009, 27.)

Suurimassa osassa kuolemantapauksista kuolemansyyntutkimus on lääketieteellinen. Oikeuslääketieteelliseen kuolemansyyntutkimukseen tulee noin neljännes vainajista Suomessa. Kuolemansyyntutkimuksessa saatava tieto on yleensä salassa pidettävää, mutta lähiomaisella, joillakin viranomaisilla on oikeus saada tieto. (Hakola ym 2014, 33)

3.3 Poliisiopiskelija

Poliisiopiskelijalla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan poliisin ammattikorkeakoulututkintoa suorittavaa Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijaa. Poliisin ammattikorkeakoulututkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä, ja tutkinnon suorittaminen kestää noin kolme vuotta. Poliisin peruskoulutus sisältää

esimerkiksi voimankäyttöä, ajokoulutusta ja tietojärjestelmiä, kieliä, psykologiaa ja lakiopintoja. Opintoihin sisältyy myös noin vuoden pituinen työharjoittelu, jossa työskennellään nuoremman konstaapelin virassa poliisilaitoksella. Työharjoittelun aikana tehdään poliisin työtehtäviä ohjatusti niin rikostorjunnassa kuin valvonta- ja hälytystoimintasektorilla. (Poliisi- Poliisiksi AMK, n.d)

Poliisin perusopintoihin kuuluu myös kuolemansyöntutkinnan kurssi. Kurssilla käydään läpi kuoleman merkkejä sekä erilaisia väkivallan aiheuttamia vammoja. Kurssilla käydään läpi myös erilaisia kuolintapoja ja tunnusmerkistöä. Kurssiin sisältyy myös julkisen opetussuunnitelman mukaan ruumiinavaus, jossa seurataan oikeuslääketieteellistä kuolemansyönselvittämistä oikeuslääkärin suorittamassa ruumiinavauksessa.

3.4 Purkukokous (Defusing)

Traumaattisten kokemusten purkamisessa olennaista on vertaistuki tai sen puuttuminen. Defusing eli purkukokous on pienryhmäprosessi, joka käynnistetään traumaattisten kokemusten jälkeen mahdollisimman pian. Defusing on pintapuolisempi purkukokous verrattuna debriefingiin, ja siinä ei mennä niin syvälle tunnereaktioihin. Defusing voidaan suorittaa pienryhmissä eikä sen johtamiseen tarvita ammattihenkilöä. (Nurmi 2006, 172)

Defusingin päätarkoituksina on välittömien traumaperäisten oireiden ja reaktioiden helpottaminen, sekä kokemuksen normalisointi. Defusingin- purkukokouksen tarkoituksena on myös tukiverkoston vahvistaminen, jolla tarkoitetaan sitä, että henkilöt huomaisivat, heidän kokemuksensa olleen samantaisia, minkä jälkeen he ovat vahvempia tukemaan toisiaan. Defusing-kokous suoritetaan usein omassa työporukassa. (Nurmi 2006, 173)

4 POLIISI JA KUOLEMA

Jokainen poliisi tulee työtehtävissään kohtaamaan ja käsittelemään vainajia. Jokaisella poliisilla on oma henkilökohtainen asennoitumisensa kuolemaan ja vainajiin, ja joillekin työtehtävät, joissa on vainajia, saattaa olla raskaampia kuin toisille. Etenkin kuolemantapaukset, joissa kuolema ei ole luonnollinen, saattaa herättää monenlaisia tunteita. Poliisin kohtaama vainaja saattaa olla lapsi, nuori, itsemurhan tehnyt tai henkirikoksen uhri, eikä kuolema ole tullut aina luonnollisella tavalla.

Poliisille ilmoitetaan vuosittain noin 10 000 kuolemantapauksesta. Poliisi ottaa vastaan ilmoituksen kuolemasta ja käy tapahtumapaikalla. Kaikissa poliisille ilmoitetuissa tapauksissa poliisi ei kuitenkaan suorita kuolemansyöntutkintaa. (Poliisi.fi, Kuolemantapaukset, n.d)

Poliisi kohtaa työtehtävissään vainajia. Niin kuin aikaisemmin on tullut ilmi, poliisi on merkittävä kuolemansyöntutkinta viranomaisena Suomessa. Monella poliisilaitosalueella kentällä työskentelevät poliisipartiot suorittavat kuolemansyöntutkintaa siinä missä muitakin hälytystehtäviä. Ilmoitus vainajasta tulee tavallisesti hätäkeskuksen kautta partiolle. Usein poliisin saapuessa paikalle siellä on tai on jo käynyt ensihoidon henkilökuntaa tai lääkäri, mutta poliisipartio voi olla yhtä hyvin ensimmäisenä paikalla (Kiiski 2009, 40).

Siinä tapauksessa, että poliisipartio on ensimmäisenä paikalla, kuuluu arvion tekeminen siitä, onko henkilö kuollut vai ei, ensimmäisiin toimenpiteisiin. Ensimmäiseksi poliisipartion tulee tehdä arvio siitä, onko tapauksessa syytä epäillä rikosta. Jatkotoimenpiteet määräytyvät myös osittain sen mukaan. Kun henkilö on todettu kuolleeksi ja rikoksen mahdollisuus on suljettu pois ja muut ensitoimet suoritettu, tehdään vainajalle ulkoinen tarkastus poliisin toimesta. (Kiiski 2009, 40–41)

Erityisesti ulkoista tarkastusta suorittaessa poliisi käsittelee kuollutta henkilöä. Pääsääntöisesti ulkoisen tarkastus suoritetaan ruumiin löytöpaikalla ja suurimmassa osassa tapauksia vainaja riisutaan. Vainaja tarkastetaan ulkoisesti ja kirjataan ylös havainnot vainajasta. Vainajalta tarkistetaan lautumat ja vastaavatko lautumat asentoa. Kuolonkankeus vainajalta todetaan liikuttelemalla niveliä. Vainajan lämpötila mitataan myös ja todetaan mätänemisen tila. Poliisi tarkistaa vainajan myös mahdollisten vammojen osalta. (Kiiski 2009, 45–46)

Vainajan ulkoisen tarkastuksen suorittamisen jälkeen poliisi luovuttaa vainajan hautausliikkeelle, joka kuljettaa vainajan ruumishuoneelle tai ruumiinavauspaikalle. Poliisin tulee huolehtia vainajan mukana olevasta omaisuudesta ja poliisin vastuulle kuuluu myös kuolinviestin vieminen. (Kiiski 2009, 48–49)

Onnettomuustilanteissa pelastushenkilöstön eli sairaankuljetus-, ensihoito- pelastushenkilöstön sekä poliisin kokemukset saattavat olla ainakin yhtä voimakkaita kuin uhrienkin. Ennakkotiedot saatavat olla vajavaiset ja kiire on kova. Keikkapaikalle saavuttaessa siellä odottaa mahdollisesti loukkaantuneita ja kuolleita ihmisiä. Välillä pelastushenkilöstö saattaa joutua tapahtumapaikalla itsekin vaaraan. (Hammarlund 2004, 178–179)

Monet auttajat kertovat, että ainoa tapa suhtautua tällaisiin työtehtäviin on etäännyttää tunteet, jotta on helpompi keskittyä työtehtävään. Tunnereaktioiden välttäminen kokonaan voi olla vaikeaa, etenkin jos kokee samaistumisen tunnetta autettavaan henkilöön. Siinä tapauksessa tunteet saattavat olla niin voimakkaita, että auttaja on tilapäisesti kyvytön toimimaan tilanteessa. Monet ammatit vaativat

todella paljon kestäkykyä. Niin pelastushenkilöstö, hautausurakoitsija kuin poliisikin saattaa kohdata pahoin silpoutuneita ruumiita tai ruumiinosia, joista on huolehdittava. Tällaiset työtehtävät ovat stressaavia ja ne koskettavat jokaista henkisesti tervettä ihmistä. (Hammarlund 2004, 178–179)

Poliisin työssä dramaattisia ja kuormittavia tilanteita ovat usein henkirikos sekä muut kuolemantapausten tai onnettomuuspaikat. Yksi poliisityön ammatillisista riskitekijöistä on, että poliisi joutuu työssään tutkimaan pahoja onnettomuuksia, itsemurhia, tappoja, murhia ja muita kuolemia. Usein tapahtumapaikalla saattaa olla vastassa vainajan lisäksi myös sureva omainen, jonka reaktion poliisi joutuu kohtaamaan. (Kiiski 2009, 107–108)

Lähes kaikki poliisimiehet joutuvat jossain vaiheessa uraansa kyseisiin tilanteisiin. Tällaiset tilanteet on käsiteltävä läpi jollain tavalla. Useimmiten mieli saattaa tehdä sen automaattisesti ilman sen suurempia ponnisteluita, lähes huomaamatta. Joskus voi olla, että tällaisia tilanteita käydään läpi työkaaveiden kanssa. Tapahtumat saattavat joskus seurata työpäivän jälkeen kotiin ja uniin. Mitä vähemmän aikaa tapahtuneesta on sitä todennäköisemmin ne pyörivät mielessä. Myös rikostutkinnassa henkirikosten ja kuolemantapausten tutkinta kuormittaa poliiseja henkisesti. Rikos- ja tapahtumapaikalla suoritettujen tutkinnanjälkeä henkinen kuormittavuus tulee esiin etenkin pitkän tutkintaprosessin kestäessä. Tutkinnassa joutuu esimerkiksi selvittämään tarkasti tapahtumien kulkua, syitä ja olosuhteita sekä olla yhteydessä vainajan omaisiin ja ystäviin. (Kiiski 2009, 108)

5 KUOLEMAN KOHTAAMINEN

5.1 Suhtautuminen kuolemaan

Vaikka kuolevaisuus koskettaa kaikkia ihmisiä, mielletään kuolemaan liittyvät tunteet ja kokemukset hyvin henkilökohtaisiksi asioiksi. Kuolemasta ja suremisesta puhuminen on julkisesti vaikeaa, vaikka tarvetta sille olisikin. Kuoleman jatkuva tai pakonomainen ajattelu ei ole kuitenkaan hyväksi, mutta aiheen työstäminen voi auttaa oman kuolevaisuuden ymmärtämistä lisäten oman elämisen arvostusta sekä elämäniloa. (Hakola ym. 2014, 65–67)

Nyky-yhteiskunnassa kuolemasta on vaikea puhua, joka on aiheuttanut myös sen, että kuolevat ja surevat ihmiset saattavat kokea etäännyneensä muusta yhteiskunnasta. Tällaiset ihmiset eivät ole

etääntyneet yhteiskunnasta omasta tahdostaan vaan sen vuoksi, että muilla ihmisillä on vaikea kohdata heitä. Kuolevien ja surevien ihmisten kohtaaminen usein ahdistaa ja pelottaa muita ihmisiä. (Hakola ym. 2014, 71)

Aikaisemmin kuoleman läheisyys on ollut yhteiskunnassamme pakon sanelemaa, esimerkiksi sotien ja erilaisten kulkutautien vuoksi. Nykypäivänä kuolema on vieraampi asia ja ihmiset eivät samalla tavalla ole tekemisissä vainajien kanssa, kuin aikaisemmin. Länsimaalaisessa kulttuurissa kuoleman kohtaaminen on ihmisille ongelmallista, eivätkä kaikki koe kuoleman fyysistä etäisyyttä mielekkääksi. Nykyihminen onkin pyrkinyt ratkaisemaan sen siirtämällä kuolemantyön ammattilaisten hoidettavaksi, jotta jää enemmän tilaa käsitellä kuoleman aiheuttamia tunteita ja henkistä kokemusta. (Hakola ym. 2014, 105–106)

Suomessa kuolema on nykypäivänä "laitostunut", mikä tarkoittaa sitä, että moni ihminen syntyy ja kuolee sairaalassa. Omaiset mahdollisesti käyvät hyvästelemässä kuolevan sukulaisen sairaalassa, mutta itse kuolemasta ja sen jälkeisistä välittömistä prosesseista usein vastaa ammattilaiset. Kuolema on olennainen osa jokaisen elämää, mutta tällä tavoin siirtämällä kuolemaan liittyvät tehtävät ammattilaiselle, kuolema on ikään kuin häivytetty yhteiskunnassamme. Tämä onkin aiheuttanut sen, että kuolemasta on tullut yhä vieraampi asia monelle ihmiselle suomalaisessa yhteiskunnassa. (Hakola ym. 2014, 14)

Ihmisiä kuolee päivittäin myös hoitolaitosten ulkopuolella. Kuolema voi olla odotettu tai tulla täysin yllättäen vastaan. Vainaja saattaa löytyä lenkkipolulta, kodista tai julkisesta laitoksesta. Usein omainen tai ystävä huolestuu, kun ei tavoita omaistaan tai ystäväänsä, ja kutsuu huoltomiehen tai poliisin paikalle. Myös niitä tapauksia on, että kukaan ei kaipaakaan henkilöä ja hänet löydetään menehtyneenä vasta pitkän ajan kuluttua, esimerkiksi asunnosta tulevan pahan hajun seurauksena. (Hakola ym. 2014, 30)

5.2 Suhtautuminen kuolemaan eri ammattiryhmissä

Muiden ammattiryhmien suhtautumista kuolemaan on tarkasteltu jonkin verran aikaisemmissa tutkimuksissa. Vähäkangas Meri kandidaattitutkimuksessa "Sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia kuoleman kohtaamisesta opintojen aikana" 2018 on tarkastellut kirjallisuuskatsauksen muodossa sairaanhoitajaopiskelijoiden suhtautumista kuolemaan eri maissa. Myös pappien ja kanttoreiden sekä lääkäreiden suhtautumista kuolemaan on tutkittu.

Vähäkankaan tutkimuksen "Sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia kuoleman kohtaamisesta opintojen aikana" mukaan sairaanhoitajaopiskelijoiden suhtautumisessa kuolevan potilaan hoitoon ei ollut

sukupuolten välillä eroa. Opiskelijoiden välillä eroja syntyi, kun tarkasteltiin sitä, missä vaiheessa opintoja he olivat. Tutkimuksen mukaan opintojen loppuvaiheessa olevilla oli positiivisempi asenne kuolevan potilaan hoitoon kuin opintojen alkuvaiheessa olevilla. Vähäkangas tuo tutkielmassaan esille, että sairaanhoito-opiskelijoiden asenteet muuttuvat positiivisemmiksi, mitä enemmän opiskelee ja, että valmistumisen jälkeen asenteet muuttuvat vieläkin positiivisemmaksi kokemusten lisääntyessä. (Vähäkangas 2018, 13–14)

Pappien ja kanttoreiden suhtautumista kuolemaan on tarkasteltu Kati Tervo-Niemelän tutkimuksessa ”Kutsumuksen imu ja työn todellisuus - Pappien, teologien ja kanttoreiden suhde työhön, työhyvinvointi ja suhtautuminen ajankohtaisiin kysymyksiin Kirkon akateemisten jäsentutkimuksessa 2018”, Kirkon tutkimuskeskuksen Verkkojulkaisuja 58, 2018.

Tutkimuksen mukaan muihin ammattiryhmiin verrattuna sekä papit että kanttorit pelkäävät kuolemaa vähemmän kuin muut tutkitut ryhmät. He eroavat esimerkiksi eri maista olevista sairaanhoitajista, terveystieteen opiskelijoista sekä ylipäättään sekalaisesta ryhmästä miehiä ja naisia. Tutkimuksen mukaan pappien ja kanttoreiden kuoleman välttäminen on selvästi vähäisempää kuin muilla tutkituilla ryhmillä. Pappien, muiden teologien ja kanttoreiden kuolemakäsityksiä luonnehtii vahvasti kuoleman näkeminen neutraalina osana elämää. (Tervo-Niemelä 2018, 78–79)

Verrattuna muihin tutkittuihin ryhmiin edellä mainitut kirkon ammattiryhmät ovat myös keskimääräistä vahvemmin myönteisesti suuntautuneet kuolemaan, jolloin kuolema ja sitä seuraava kuolemanjälkeinen elämä nähdään onnellisena ja odotettavana tilana. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että papeilla ja kanttoreilla on tyypillisesti luonteva suhtautuminen kuolemaan, se nähdään luonnollisena osana elämää ja suhtautuminen on myönteistä. Nähdään, että pappien ja kanttoreiden työhyvinvointiin liittyy merkittävästi myönteinen suhtautuminen kuolemaan. (Tervo-Niemelä 2018, 78–79)

Lääkäri joutuu välillä työssään pohtimaan, onko potilaan elämän jatkumiselle enää edellytyksiä. Tällaisissa tilanteissa hoitavalta lääkäriltä edellytetään ammattitaitoa, jotta hän osaa toimia oikein tilanteen niin edellyttäessä. Tällaisiin tilanteisiin on lääkärin syytä varautua sekä taidollisesti että henkisesti. Jos potilaan elämän jatkumiselle ei ole enää lääketieteellisiä edellytyksiä, hänelle on sallittava luonnollinen kuolema. (Lääkäriliitto; Lähellä kuolemaa, n.d)

Ylilääkäri Juha Hänninen on käsitellyt lääkäreiden työuupumusta osana kuolevien potilaiden hoitoa lääketieteellinen aikakauskirja Duodecimin julkaisussa Lääkärikin voi uupua - kuolevia hoitava seminkin, 2005. Hännisen mukaan osa lääkäreiden kokemasta väsymyksestä johtuu kuoleman läsnäolosta, joka on jatkuvasti läsnä hoitosuhteessa, niin lääkärillä kuin potilaallakin.

Hännisen mukaan lääkärin väsymys työssä saattaa johtua siitä, että oman työn merkitys nähdään vähäisenä kuolevan potilaan hoidossa. Lääkäri saattaa tuntea usein surua kuolevan potilaan hoidossa, vaikka ei henkilökohtaisesti tuntuksikaan häntä. Hänninen nostaa esille kirjoituksessaan, että kuolevien hoidossa esimerkiksi lääkärin ikä, itsetunnon heikkous ja työn keskeisyys identiteetin muodostumisessa voivat olla uupumuksen riskitekijöitä. (Hänninen, 2005 Lääkärikin voi uupua, Duodecim)

Tuomas Sälkiö on opinnäytetyössään Kuoleman tutkintaa Oulun poliisilaitoksella - Poliisin kohtaamia kuolemantapauksia ja niiden jälkipurkamista, 2020. tarkastellut poliisien kohtaamia kuolemantapauksia laadullisen tutkimuksen muodossa. Tutkimuksessa on selvitetty myös, kuinka poliisit käsittelevät kuolemantapauksiin liittyviä asioita, sekä minkälaista apua Oulun Poliisilaitos tarjoaa kuolemantapausten jälkipurkuun.

Sälkiö on tutkimuksessaan haastatellut kolmea Oulun poliisilaitoksella työskentelevää poliisia, jotka suorittavat kuolemansyyntutkintaa työssään. Yksi haastateltavista kertoo, että hänellä oli ollut alkuun jännitystä kuolemansyyntutkintaan liittyvillä työtehtävillä, sen vuoksi, että ei ollut aiemmin nähnyt kuollutta henkilöä. Haastateltava oli kertonut lisäksi, että painetta tilanteeseen oli luonut se, että työtehtävän suorittaminen ei ollut hänelle alussa rutiininomaista, koska kokemusta vastaavista tehtävistä ei ollut. Kyseisen haastateltavan mukaan vastaavat työtehtävät eivät uran myöhemmässä vaiheessa vaikuttaneet jännittäviltä, ja vainajatehtävistä on tullut jopa rutiininomaisia. Kaksi muuta haastateltavaa eivät kokeneet kuolemansyyntutkintaan liittyviä työtehtävien herättäneen tuntemuksia eikä työtehtävät ole jääneet mieleen pyörimään. (Sälkiö 2020, 26)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimus koostuu haastatteluista sekä aiheeseen liittyvästä teoriaosuudesta, joka on koottu aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta. Tutkimuksessa suoritettiin puolistrukturoituteemahaastattelu valmiilla kysymyksillä kolmelle valituille poliisiopiskelijalle. Kysymysten järjestys kuitenkin vaihteli haastateltavan mukaan keskustelun edetessä. Tutkimusmenetelmän valinnalla haluttiin varmistaa, että tarvittaessa kysymyksiä voi tarkentaa ja varmistua siitä, että haastateltava ymmärtää kysymyksen, niin kuin se on tarkoitettu.

Laadullinen tutkimusmenetelmä on valittu siitä syystä, että haastattelututkimuksella on pyritty saamaan mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa opiskelijoiden ajatuksista aiheen tiimoilta, sekä yksittäisten opiskelijoiden ajatuksista kuolemaan ja vainajien kohtaamiseen liittyen. Kvantitatiivisella kyselytutkimuksella ei olisi saanut niin laajoja ja yksityiskohtaisia vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin.

Haastateltavat valittiin tutkimukseen harkinnanvaraisella otannalla Poliisi AMK20212- kurssin opiskelijoista. Haastateltavien valintakriteereinä oli se, että työharjoittelu on suoritettu tai se, että työharjoittelu on loppuillaan sekä, että kyseisillä haastateltavilla on tullut työharjoittelussa vastaan ainakin yksi vainajatehtävä. Nämä kriteerit asetettiin haastateltaville sen vuoksi, että varmistetaan laajat vastaukset tutkimuskysymyksiin myös sen suhteen, kuinka työharjoittelussa saadut kokemukset ovat vaikuttaneet asennoitumiseen vainajia kohtaan. Myös se, että opiskelija on päässyt kohtaamaan vainajan ns. aidoissa olosuhteissa, on täysin eri, kuin esimerkiksi sairaalassa suoritettun ruumiinavauksen yhteydessä. Tutkimuksella pyritään myös selvittämään sitä, millaisilla asioilla on ollut merkitystä suhtautumiseen opintojen ja työharjoittelun aikana.

6.2 Haastattelut

Haastattelut suoritettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina kolmelle poliisiopiskelijalle, jotka valittiin tutkimukseen harkinnanvaraisella otannalla. Puolistrukturoidussa haastattelussa on samat kysymyksen kaikille, mutta siinä ei käytetä valmiita vastauksia kuten strukturoidussa haastattelussa, vaan haastateltava saa vastata kysymykseen omin sanoin. (Eskola, Suoranta 1998) Puolistrukturoidussa haastattelussa edetään valittujen teemojen ja kysymysten varassa, ja kysymyksiä voi tarvittaessa tarkentaa ja syventää haastateltavien vastauksiin perustuen. (Sarajärvi, Tuomi 2018, 63)

Teemahaastattelu tarkoittaa sitä, että haastattelun aihepiirit ja teema-alueet on etukäteen määrätty. Tässä haastattelutyypissä ei kuitenkaan ole strukturoidun haastattelun tapaan tarkkaa kysymysten ja vastausten muotoa ja järjestystä. Teemahaastattelussa haastattelija pitää huolen, että kaikki etukäteen päätetyt teema-alueet ja aiheet käydään haastattelussa läpi, eikä haastattelijalla ole välttämättä olla valmiita kysymyksiä. (Eskola, Suoranta 1998, 64)

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää harkinnanvaraista otantaa. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan niitä mahdollisimman tarkasti. Aineiston tieteellisyyden kriteeri onkin laadullisessa tutkimuksessa aineiston laatu ja käsitteellistämisen kattavuus. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii sijoittamaan tutkimuskohteen

yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä ja antamaan siitä yksityiskohtaisen ja tarkan kuvan. Harkinnanvaraisessa otannassa on kysymys tutkijan kyvystä rakentaa tutkimukseensa vahvat teoreettiset perusteet, jotka omalta osaltaan ohjaavat aineiston hankintaa. (Eskola, Suoranta 1998,15) Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkijan tulee osata valita tutkimukseensa sopivat tutkimuskohteet.

Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa oli valmiiksi määritellyt kysymykset. Jokainen haastateltava sai vastata itse kysymyksiin eikä valmiita vastauksia ollut määritetty. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina kolmelle poliisiammattikorkeakoulun kolmannen vuoden opiskelijalle neuvotteluyhteyksiä käyttäen. Haastattelut tallennettiin ja litteroitiin merkityksiltä osin ja tuotiin tähän opinnäytetyöhön niin, ettei vastaajia pysty yksilöimään. Tutkimuksessa käytettiin yksilöhaastatteluja lomakehaastatteluiden sijaan, jotta saatiin varmistettua mahdollisimman kattavat ja yksityiskohtaiset vastaukset, joita ei lomakehaastattelulla olisi välttämättä saatu. Kyseisellä menetelmällä saatiin tuotua ilmi poliisiopiskelijoiden henkilökohtaisia ajatuksia aiheeseen liittyen. Ennen haastatteluiden aloittamista tutkimukseen osallistuville poliisiopiskelijoille toimitettiin saatekirje, suostumuslomake sekä tietosuojainformaatio.

Tämä kyseinen tutkimus olisi voitu toteuttaa myös kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuitenkin saada mahdollisimman yksityiskohtaisia vastauksia haastattelukysymyksiin, jonka vuoksi kvantitatiivinen tutkimus ei olisi vastannut niin hyvin juuri tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Tämän vuoksi tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen menetelmä kvantitatiivisen kyselytutkimuksen sijaan.

6.2.1 Teemahaastattelurungon laadinta

Tutkimuksen haastatteluaineiston keruuta varten on rakennettu haastattelurunko (LIITE 1), joka vastaisi mahdollisimman hyvin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää poliisiopiskelijoiden suhtautumista kuolemaan ja vainajiin opintojen eri vaiheessa. Ajanjaksot ovat: koulutuksen alussa, kuolemansyyntutkinnan opetuksen jälkeen sekä työharjoittelun jälkeen. Lisäksi tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää, millaiset asiat opintojen ja työharjoittelun aikana vaikuttavat opiskelijoiden suhtautumiseen. Tutkimuksen teemahaastatteluun päädyttiin valitsemaan nämä edellä mainitut neljä pääteemaa, joiden ympärille kysymysrunko rakennettiin.

Haastattelurunko on pyritty rakentamaan loogiseksi kokonaisuudeksi, jotta haastattelu etenee mahdollisimman kronologisesti. Haastateltavat palasivat haastattelussa aikaan, kun he ovat aloittaneet poliisiopinnot, joten luonnollisesti ensimmäiset kysymykset koskevat sitä ajanjaksoa. Seuraavat haastattelurungon kysymykset koskevat kuolemansyyntutkinnan opintojaksoa, johon kuuluu osana julkista

opetussuunnitelmaa oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus, jossa seurattiin oikeuslääkärin suorittamaa ruumiinavausta. Haastattelurungossani on myös tähän liittyviä kysymyksiä sekä sivuan siinä sitä, millä tavalla haastateltavat kokivat kyseisen opetustilanteen.

Viimeisenä haastattelurungossa on kysymyksiä koskien työharjoittelun jälkeistä aikaa sekä haastateltavien omia ajatuksia siitä, kokevatko opiskelijat oman suhtautumisensa vainajiin muuttuneen, ja millaiset asiat ovat heidän mukaansa vaikuttaneet mahdollisiin muutoksiin.

6.3 Aineiston analysointi

Haastattelut analysoitiin teemoittelemalla. Tutkimusmenetelmällä ei voi tehdä yleistyksiä poliisiopiskelijoista, mutta tutkimuksella oli tavoitteena kartoittaa yksittäisten opiskelijoiden ajatuksia aiheesta, sekä mahdollista lisätutkimustarvetta aiheen tiimoilta. Haastattelut on suoritettu poliisiammattikorkeakoulun kolmelle opiskelijalle, jotka ovat suorittaneet opintoihin kuuluvan työharjoittelun. Haastattelut on litteroitu merkityksiltä osin ja sisällönanalyysitapana on käytetty teemoittelua.

Sisältöanalyysitapana teemoittelu on luokittelun kaltaista, mutta siinä korostuu se mitä, mistäkin teemasta on haastatteluissa sanottu. Teemoittelussa kyse on aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten teemojen perusteella, jolloin erialisten teemojen vertailu aineistossa on mahdollista. Alun ryhmittelyn jälkeen aletaan etsiä tiettyjä teemoja aineistosta, ja ideana on etsiä tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Sarajärvi, Tuomi 2018, 79)

Haastatteluaineiston analyysi eteni siten, että nauhoitettu haastatteluaineisto kuunneltiin läpi kahteen kertaan, jonka jälkeen aineisto litteroitiin kirjalliseen muotoon merkityksellisiltä osin. Kirjallisesta haastatteluaineistosta poimittiin sellaiset asiat, joilla oli merkitystä tutkimukseen liittyen.

Tekstimuotoon kirjoitettu aineisto luettiin läpi useaan kertaan, ja pyrittiin muodostamaan kokonaiskuva aineiston sisällöstä. Tämän jälkeen aineistosta etsittiin ne ilmaukset ja teemat, joilla haastateltavat kuvasivat suhtautumistaan kuolemaan ja vainajiin opintojen eri vaiheessa. Sen jälkeen aineistosta etsittiin sellaiset asiat, jotka ovat vaikuttaneet opiskelijoiden suhtautumiseen. Haastateltavien vastauksista poimittiin eroja ja yhtäläisyyksiä teemoittain.

Anonymiteetin säilyttämiseksi haastateltavien nimeä, ikää tai sukupuolta ei kerrottu tutkimuksen tuloksissa. Haastateltavat on nimetty peitenimillä: opiskelija 1, opiskelija 2 ja opiskelija 3. Peitenimien avulla voidaan erottaa, mitä kukin opiskelija on kysymyksiin vastannut ja millaiset käsitykset heillä on ollut aiheeseen liittyen.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimustulokset on esitetty haastattelun analysointiin valittujen teemojen perusteella. Teemojen järjestys on seuraava: poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen alku vaiheessa, poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan kuolemansyyntutkinnan opetuksen jälkeen, poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan työharjoittelun jälkeen, ja viimeisimpänä kuolemaan sekä vainajiin suhtautumiseen vaikuttavat tekijät opintojen aikana.

7.1 Opiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen alkuvaiheessa

Opiskelija 1 kertoi haastattelussa, että ei ollut ennen poliisiopintoja nähnyt vainajaa. Aiheena kuolema ja vainajat olivat hyvin vieraita haastateltavalle. Opiskelija 1 kuvailikin ajatuksiaan kuolemasta pelokkaiksi, koska aikaisemmin ei ollut joutunut kuolemaan liittyviä aiheita kohtaamaan, eikä kuolema ole koskettanut opiskelija 1 edes hyvin läheisen henkilön kuoleman takia. Opiskelija 1 kertoi, ettei heillä ole hänen lapsuudessaan kuolemasta oikeastaan puhuttu perheessä. Opiskelija 1 kokikin kuoleman ja vainajat opintojen alkuvaiheessa ns. tuntemattomaksi asiaksi.

Opiskelija 2 kertoi, ettei oikeastaan opintojen alussa ajatellut edes omaa suhtautumistaan kuolemaan. Opiskelijan 2 kertoi, että ei halunnut opintojen alussa ennakoon luoda itselleen mielikuvia vainajien kohtaamisesta, vaan pyrki ottamaan opetuksen ja tulevat kohtaamiset siinä hetkessä, kun ne kohdalle tulevat. Opiskelija 2 kuvasikin, että tietyllä tavalla pyrki pitämään vainajat ja kuolemaan liittyvät asiat ns. etäällä itsestään, ja tällä hän tarkoitti sitä, että ajatteli kyseisten asioiden kuuluvan opintoihin ja tulevaan työhön, ja käsittelevänsä niitä sen mukaisella tavalla. Opiskelija 2 kertoi, että oli kerännyt ennen poliisiopintoja nähnyt lakanan alle peitetyn vainajan onnettomuuspaikalla.

Opiskelija 3 erosi muista haastateltavista sillä, että hän oli nähnyt lukuisia kertoja vainajan. Opiskelija 3 kertoi, että heillä on suvussa tapana hyvästellä vainaja, ja vainajat ovat suvussa lähes poikkeuksetta hautajaisissa avoimessa arkussa. Opiskelija 3 kertoi, että hänelle kuolemasta on jo lapsuudessa rakennettu hyvin luonnollinen kuva, eikä kuolemaa ole vieraannutettu perheessä. Opiskelija 3 kertoi myös, että hän oli jo ennen poliisiopintoja päässyt koskemaan vainajaa. Opiskelija 3 kiteyttikin haastatteluissa, että kuolema ja vainajat olivat hänelle luonnollinen asia ja suhtautuminen oli melko neutraalia jo opintojen alussa.

7.2 Opiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan kuolemansyyntutkinnan opetuksen jälkeen

Kaikki haastateltavat kertoivat, että kuolemansyyntutkinnan opetuksessa saatu teoretieto lisäsi ymmärrystä kuolemasta. Kaikki haastateltavat kertoivat, että opintoihin kuuluva oikeustieteellinen ruumiinavaus jännitti. Kaikki haastateltavat myös painottivat, että opintosuunnitelmaan kuuluvalla ruumiinavauksella oli merkittävä vaikutus omassa suhtautumisessa vainajiin ja kuolemaan ylipäätään.

Opiskelija 1 kertoi, että hän jännitti todella kovasti ruumiinavauksen seuraamista. Opiskelija 1 kertoi, että häntä pelotti enemmänkin omat reaktiot tilanteessa sekä se, millaisia tunteita tilanne herättää omalla kohdalla. Opiskelija 1 kertoi, että pelosta ja jännityksestä huolimatta, asia kiinnosti eikä itsessään, sitä miltä ruumiinavauksessa näyttää häntä pelottanut. Opiskelija 1 kertoi haastattelussa, että kuolemansyyntutkinnankurssin jälkeen kuolema oli muuttunut hänelle konkreettiseksi ja luonnollisemmaksi asiaksi, jota ei tarvinnut enää pelätä.

Myös Opiskelija 2 kertoi, että häntä jännitti kovasti omat reaktiot siitä, kuinka hän suhtautuu opintoihin kuuluvassa ruumiinavauksessa näkemäänsä. Opiskelija 2 painottikin, että tilanteessa häntä jännitti nimenomaan omat reaktiot eikä itsessään vainajan näkeminen. Opiskelija 2 kertoi haastattelussa, että kuolema ei herätä hänessä sen suurempia tunteita. Opiskelija 2 kertoi, että ruumiinavauksessa hän jännitti enemmänkin sitä, mitä kaikkea hän näkee siellä ja kuinka hän suhtautuu näkemiinsä asioihin. Opiskelija 2 ei kokenut, että hänen suhtautumisensa kuolemaan olisi suuresti muuttunut kuolemansyyntutkinnan opetuksen aikana. Hän painotti haastattelussa, että hän ei ollut halunnut muodostaa ennakkokäsityksiä aiheesta, ja otti aiheen tuomat tunteet hetkessä ilman odotuksia omasta asennoitumisestaan tai reaktioistaan.

Opiskelija 3 kertoi, että vaikka hän oli aikaisemminkin nähnyt vainajia, niin käsitys muovautui erilaiseksi kuolemansyyntutkinnan opintojen aikana. Opiskelija 3 kertoi, että aikaisemmin hän oli nähnyt siistittyjä vainajia, ja kuolemasta oli tehty esimerkiksi hautajaisissa kaunis asia. Opiskelija 3 kertoi haastattelussa, että kuolema ja vainajien käsittely realisoitui aivan eri tavalla, kun vainaja olikin täysin eri ympäristössä ja ilman kaunisteluita. Vaikka opiskelija 3 koki kuoleman luonnolliseksi asiaksi, jännitti hän siitä huolimatta ruumiinavaukseen menemistä.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että kuolemansyyntutkinnan opetuksen yhteydessä olisi ollut hyvä järjestään jonkinlainen pienryhmäkeskustelu aiheen herättämistä ajatuksista. Opiskelija 1 kertoi, että oli purkanut ruumiinavauskokemusta läheisimpien ystävien kanssa. Opiskelija 1 totesi, että ei olisi ollut huono ajatus, mikäli olisi ohjatusti pidetty pienryhmäkeskustelut luokkalaisten keskuudessa. Opiskelija 1 ei kuitenkaan omalla kohdallaan kokenut sitä välttämättömäksi, koska hänellä oli mahdollisuus purkaa tilanteen aiheuttamia ajatuksia omien läheisten luokkakavereidensa kanssa.

Opiskelija 2 kertoi, että itsessään ruumiinavauksen jälkeen ei kokenut tarvetta pienryhmäpurulle, mutta ylipäättään kuolemansyyntutkinnankurssilla olisi ollut paikallaan pienryhmäkeskustelut yleisesti kuolemaan ja vainajien kohtaamiseen liittyen. Opiskelija 2 kertoi, että olisi ollut hyvä, mikäli olisi päässyt keskustelemaan yhteisesti esimerkiksi pienryhmissä aiheesta, ja saanut kuulla myös muiden ajatuksia ja mietteitä. Opiskelija 2 uskoo, että muiden jakamat tunteet ja ajatukset olisivat varmasti vaikuttaneet myös omaan asennoitumiseen, sekä olisi saanut myös näkökulmaa ja laaja-alaisuutta omille ajatuksilleen.

Opiskelija 3 kertoi, että olisi kaivannut pienryhmäpurkoa heti ruumiinavauksen jälkeen. Opiskelija 3 kertoi, että hän oli jäänyt itse miettimään kokemusta ja asian pyöri mielessä jonkin aikaa. Opiskelija 3 kertoi, että olisi pitänyt tärkeänä sitä, että heti ruumiinavauksen jälkeen olisi käyty yhdessä kokemuksen tuottamia ajatuksia yhdessä läpi. Opiskelija 3 nosti esille, että itselleen olisi ollut tärkeää ymmärtää ja tiedostaa se, kuinka muut kokivat tilanteen ja millaisia ajatuksia ja tunteita ruumiinavaus ja kuolleen ihmisen kohtaaminen herätti.

”Opintokokonaisuus oli tosi hyvä. Se opintokokonaisuus muutti minun suhtautumistani kuolemaan ja vainajiin todella paljon. Minä luulen, että en olisi voinut tehdä poliisin työtä ilman, että olisin käynyt sen kurssin.” Opiskelija 1

7.3 Opiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan työharjoittelun jälkeen

Opiskelija 1 kertoi haastattelussa, että työharjoittelun jälkeen hänen asennoitumisensa vainajiin ja kuolemaan on muuttunut merkittävästi. Opintojen alussa kuolema ja vainajat herättivät hänessä pelon tunteita ja asia oli täysin vieras. Nyt työharjoittelun jälkeen opiskelija 1 kertoo, että voi suhtautua työtehtävään, jossa kohtaa vainajan, aivan kuin mihin tahansa muuhun työtehtävään. Opiskelija 1 kertoi haastattelussa, että vainajatehtävät jännittivät kovasti alussa. Ensimmäisillä vainajatehtävillä, hänen keskittymisensä meni täysin vainajaan, eikä hän pystynyt huomioimaan muita ympärillä tapahtuvia asioita. Esimerkiksi kommunikointi mahdollisten paikalla olevien vainajan omaisten kanssa ei onnistunut, vaan toinen partion jäsen joutui vuorovaikutuksen hoitamaan. Opiskelija 1 kertoi, että kokemusten kertyessä, myös muut toimet työtehtävällä alkoivat onnistumaan ja hän kertoi, että vainajatehtävistä suoriutuminen helpottui huomattavasti työharjoittelun aikana, eikä ne tuottaneet enää ylimääräistä jännitystä tai stressiä.

Opiskelija 2 kertoi haastattelussa, että työharjoittelussa kuoleman kohtaaminen tuli lähemmäs, kuin aikaisemmissa opinnoissa ja aihe konkretisoitui aivan uudella tavalla hänelle. Opiskelija 2 kertoi, että vainajatehtävillä enemmänkin jännitti vainajan omaisten kohtaaminen, kuin itsessään vainajan näkeminen tai tutkiminen. Opiskelija 2 kertoi, että etenkin häntä jännitti sellaiset työtehtävät, jossa menttiin

tarkastuskäynnille, mutta ei tiennyt onko vastassa kuollut henkilö. Hän koki huomattavasti helpomaksi mennä paikalle silloin, kun tiesi jo etukäteen, että ihminen oli kuollut. Opiskelija 2 kertoi, ettei suurta muutosta suhtautumisessa kuolemaan ja vainajiin ole tapahtunut, mutta kokemukset ovat helpottaneet työtehtävien hoitoa.

Opiskelija 3 kertoi, että työharjoittelun aikana hänen käsityksensä kuolemasta muuttui jossain määrin. Aikaisemmin opiskelija 3 oli nähnyt kuoleman kauniina asiana, mutta työharjoittelun aikana saamiensa kokemusten perusteella hän näki kuoleman yhä surullisempana. Hän koki, että erilaisten ihmiskohtaloiden näkeminen teki kuolemasta surullisemman. Opiskelija 3 kertoi haastattelussa, että siitä huolimatta hän pystyi tietyllä tavalla asennoitumaan vainajatehtäviin yhtenä työtehtävänä, eikä kuoleman ja vainajien näkeminen tuntunut henkilökohtaisesti pahalta.

Kaikki haasteltavat toivat haastattelussa ilmi sen, että pyrkivät vainajatehtävillä ajattelemaan vainajaa vain kuorena, eivätkä mieltäneet sen olevan enää ihminen. Jokainen haastateltava kertoi, että he halusivat vainajatehtävillä suoriutua erityisen hyvin ja tehdä asiat mahdollisimman huolellisesti. Jokainen haastateltavista kertoi, että työharjoittelun päättyessä suhtautuminen vainajiin ja kuolemaan oli muuttunut jossain määrin. Kaikki haasteltavat kuvailivat, että suhtautuminen oli muuttunut luonnollisemmaksi. Jokainen haastateltava koki myös, että kuoleman kohtaaminen on osa työtä ja he myös pystyivät suhtautumaan vainajatehtäviin, kuin mihin tahansa muuhun työtehtävään, ilman sen suurempaa jännitystä.

7.4 Kuolemaan ja vainajiin suhtautumiseen vaikuttavat tekijät opintojen aikana

Kaikki haasteltavat nostivat tärkeään rooliin kuolemansyynytutkinnankurssilla opettajan roolin. Kaikki haastateltavat kertoivat, että opettajan lähestymistapa aiheeseen vaikutti merkittävästi myös omaan suhtautumiseen. Opiskelija 1 nosti erityisesti esille, kuinka opettaja osasi huomioida jo kurssin alussa sekä koko opintokokonaisuuden ajan sen, että opiskelijoissa on sellaisia, joille kuolemasta puhuminen ja sen käsittely on täysin vieras ja vaikea asia. Opiskelija 1 korosti myös sitä, kuinka tärkeänä koki opettajan rohkaisun ja kannustuksen opintojakson aikana. Kaikki opiskelijat kokivat merkityksellisenä opintojakson aikana sen, että opettaja oli helposti lähestyttävä ja opettaja oli kertonut mahdollisuudesta tulla juttelemaan aiheen herättämistä ajatuksista.

Kaikki haastateltavat nostivat myös merkittävään rooliin työharjoittelun ohjaajan. Jokaiselle haastateltavalle oli annettu mahdollisuus keskustella ensimmäisen sellaisen työtehtävän jälkeen ohjaajansa kanssa, jossa oli kohdannut vainajan. Kaikki haastateltavat kertoivat, että olivat käyneet työtehtävän läpi ohjaajan kanssa ja heille oli myös jokaiselle annettu mahdollisuus jälkikäteen tulla juttelemaan

aiheen herättämistä ajatuksista. Jokainen opiskelija koki tärkeäksi sen, ettei joutunut asiaa käsitellä yksin vaan tiesivät, että työtehtävän herättämistä ajatuksista voi keskustella myös myöhemmin, mikäli tarvetta ilmenee. Opiskelija 2 kertoi, että vaikka työharjoittelun ohjaaja oli mahdollisuuden keskusteluun tarjonnut, ei hän kokenut sitä tarpeelliseksi. Siitä huolimatta se, että ohjaaja antoi sen mahdollisuuden, oli merkityksellistä opiskelija 2 mukaan. Pelkästään se, että työharjoittelun ohjaaja antoi mahdollisuuden keskusteluun, laski kynnystä keskustella asiasta myöhemmin, mikäli asia jäisi vai-
vaamaan.

Opiskelija 2 kertoi haastattelussa, että merkittävin hänen suhtautumiseensa vaikuttava tekijä oli opintoihin kuuluva ruumiinavaus. Opiskelija 2 painotti sen tärkeyttä, koska hän koki, että ruumiinavaus poisti epätietoisuutta vainajista ja kuolemasta ylipäätään. Sen vuoksi hän koki tärkeäksi, että kokemuksen sai ennen työelämään astumista, jonka avulla suurin epätietoisuus ja jännitys helpotti. Myös muut haastateltavat kokivat ruumiinavauksen tärkeäksi osaksi opintoja ja painottivat sen merkitystä osana opintoja.

8 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, muuttuuko poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan ja vainajiin opintojen eri vaiheessa. Tutkimuksessa haluttiin selvittää lisäksi, millaiset asiat vaikuttavat ja muovaavat opiskelijoiden suhtautumiseen aiheeseen liittyen. Tutkimuksessa saatiin vastauksia näihin kumpaankin tutkimuskysymykseen.

8.1 Yhteenveto

Tutkimuksella haluttiin kartoittaa, kuinka poliisiopiskelijat suhtautuvat kuolemaan ja vainajiin, sekä millaiset asiat vaikuttavat suhtautumiseen. Tutkimuksessa suoritettujen haastatteluiden tuloksissa löytyi yhtäläisyyksiä haastateltavien vastauksissa, mutta myös jonkin verran eroja etenkin suhtautumisessa kuolemaan ja vainajiin opintojen eri vaiheessa.

Tutkimukseen osallistuvien poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan ja vainajiin oli jokaisella hyvin erilainen opintojen alkuvaiheessa. Opiskelija 1 koki aiheen hyvin vieraaksi ja jopa pelottavaksi. Opiskelija 2 ei osannut määritellä suhtautumistaan tarkasti, vaan kertoi, että oli pyrkinyt kohtaamaan

kuolemansyyntutkintaan liittyvän opetuksen ilman ennakkoluuloja. Opiskelija 3 taas oli nähnyt jo ennen poliisiopintoja vainajia, ja hän ei kokenut aihetta vieraaksi, vaan hyvinkin luonnolliseksi asiaksi.

Jokainen haastateltava kertoi, että kuolemansyyntutkinnan opetuksella oli merkittävä rooli sen suhteen, kuinka oma asennoituminen vainajiin ja ylipäättään kuolemaan liittyviin kysymyksiin muovautui. Opiskelijat nostivat tärkeään rooliin itse opetuksen, mutta myös opettajan roolin. Opettajan rooli aiheen käsittelyssä koettiin merkittäväksi, sekä se, että opettaja teki itsestään helposti lähestyttävän sekä tarjosi jo kurssin aikana mahdollisuuden tulla milloin tahansa keskustelemaan aiheen herättämistä ajatuksista. Etenkin opiskelija 1 painotti omalla kohdallaan, että opettajan ymmärtäväisyys sen suhteen, että asia saattaa joillekin opiskelijoille olla vieras ja jopa pelottava, helpotti hänen omaa suhtautumistaan kuolemansyyntutkinnan opetukseen.

Haastateltavilla oli eriäviä ajatuksia siitä, olisiko opintoihin kuuluvan ruumiinavauksen jälkeen ollut tarvetta pienryhmäpurulle. Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että pienryhmäpurku olisi ollut hyvä järjestään jossain vaiheessa kuolemansyyntutkinnan opintojaksoa. Opiskelija 1 kertoi, että hän ei kokenut pienryhmäpurkua tarpeelliseksi ruumiinavauksen jälkeen, koska hänellä oli mahdollisuus purkaa kokemusta läheisimpien luokkakavereiden kanssa. Opiskelija 1 kuitenkin ajatteli, että mikäli pienryhmäpurku olisi järjestetty, se olisi ollut ehdottomasti hyvä asia. Opiskelija 2 ei kokenut, että olisi tarvinnut pienryhmäpurkua nimenomaan ruumiinavauksen yhteydessä. Opiskelija 2 kuitenkin olisi toivonut, että kuolemansyyntutkinnan kurssilla olisi, jossain vaiheessa ollut mahdollisuus pienryhmissä keskustella aiheeseen liittyvistä ajatuksista ja sen herättämistä tunteista. Opiskelija 2 kertoi haastattelussa, että kurssin yhteydessä järjestettävällä pienryhmäpurulla olisi ollut varmasti vaikutusta omaan asennoitumiseen. Opiskelija 3 kertoi taas, että olisi kaivannut pienryhmäpurkua ruumiinavauskokemuksesta.

Haastatteluun osallistuneet opiskelijat kertoivat kaikki, että työharjoittelussa ensimmäisen työtehtävän jälkeen, jossa he olivat kohdanneet vainajan, oli heille tarjottu mahdollisuutta keskustella työtehtävästä työharjoittelun ohjaajan toimesta. Kaikki opiskelijat kokivat tärkeäksi sen, että mahdollisuus tehtävän aiheuttamien ajatusten purkamiseen annettiin, vaikka kaikki eivät kokeneet sitä siinä hetkessä tarpeelliseksi. Opiskelija 2 esimerkiksi kertoi, että ohjaaja antoi mahdollisuuden keskustella työtehtävän läpi, niin tunnepuolella, kuin poliisin näkökulmasta.

Kaikki haastatteluun osallistuvat opiskelijat kertoivat haastattelussa, että kokevat kuolemaan ja vainajiin liittyvien käsitystensä muuttuneen opintojen aikana. Opiskelija 1 koki, että hänellä muutos on ollut erittäin merkittävä. Alkuun hän koki kuoleman pelottavana ja vieraana asiana, mutta opintojen ja työharjoittelun jälkeen hän koki, että pystyy suoriutumaan vainajatehtävästä ilman, että se jännittää tai herättää sen kummempia tunteita. Opiskelija 2 kertoi, että hänellä muutos ei ollut suurta, mutta että kokemukset, joita sai työharjoittelun aikana ovat helpottaneet työtehtävien hoitamista ja vähentäneet

jännitystä. Opiskelija 3 puolestaan kertoi haastattelussa, että hänellä oli ennen kuolemansyyntutkinnan opetusta kaunis ja luonnollinen kuva kuolemasta, mutta etenkin työharjoittelussa saatujen kokemusten valossa, näkee hän kuoleman nyt surullisempaan aiheena, kuin aikaisemmin. Kaikki haastateltavat, kuitenkin kertoivat haastattelussa, että työharjoittelun ollessa ohi, pystyivät he suhtautumaan vainajatehtäviin, kuten mihin tahansa muuhun työtehtävään.

8.2 Tutkimustulosten pohdinta

Tutkimuksen kannalta oli erittäin hyvä, että tutkimukseen haastateltavaksi valikoitui poliisiopiskelijoita, joilla kuolemankäsitykset ennen poliisiopintoja olivat hyvinkin erilaisia. Kuolema ylipäättään aiheena on hyvin henkilökohtainen, ja jokainen ihminen kokee sen herättämät tunteet ja ajatukset eri tavalla. Siitä huolimatta, vaikka lähtökohdat olivat haastateltavilla erilaiset, löytyi tutkimustuloksista myös paljon yhtäläisyyksiä.

Kaikille haastateltaville poliisiopiskelijoille selvästi näyttäytyi tärkeässä roolissa se, että mahdollisuus purkaa aiheen herättämiä tunteita tehtiin mahdolliseksi. Vaikka kaikki tutkimukseen osallistuvista opiskelijoista ei keskusteluapua kokeneetkaan tarvitsevana akuutisti kuolemansyyntutkinnan opetuksen tai työharjoittelun aikana.

Kuten Erja Ruotsalainen Mikkelin ammattikorkeakoulun julkaisussa ”En osannut sano mitään, olin vain” tuo esille, että tärkein viesti sairaanhoitajaopiskelijoiden opiskelijoiden kuvauksissa oli, että opiskelijat tarvitsevat kuuntelijaa, joka kertoo ja ymmärtää, että koetut tunteet ovat sallittuja (Ruotsalainen 2016, 43). Voidaankin päätellä tutkimuksella saatujen tulosten perusteella, että poliisiopiskelijoilla on jokseenkin samankaltaisia tarpeita. Vaikka tarvetta itsessään keskustelulle aiheesta ei välttämättä akuutisti ole, koettiin kuitenkin merkitykselliseksi haastateltavien poliisiopiskelijoiden keskuudessa, että mahdollisuus tunteiden ja ajastusten purkamiseen on tuotu helposti saataville.

Tutkimuksen vastauksissa tulee esille, että haastateltavat opiskelijat pitävät hyvänä asiana kuolemaan liittyvien tunteiden purkamista ja niistä keskustelemista. Kokemusten ja ajatusten jakaminen aiheesta koetaan hyväksi asiaksi, vaikka itsessään yksittäistä kokemusta ei pidettäisikään traumatisoivana tai raskaana. Kuolemaan liittyvien tunteiden jakaminen ja sen kuuleminen, että aihe herättää myös muissa ajatuksia, helpottaa tutkimustulosten perusteella opiskelijoiden omaa suhtautumista aiheeseen. Itse olen ehdottomasti samaa mieltä haastatteluun osallistuneiden opiskelijoiden kanssa siitä, että kuolemansyyntutkinnan kurssiin olisi hyvä yhdistää, jossain muodossa pienryhmäkeskustelu, jossa opiskelijat saavat purkaa aiheen herättämiä ajatuksia.

Tutkimustulosten perusteella opiskelijat kokivat tärkeäksi mahdollisuuden keskustella kuolemaan liittyvien tunteiden herättämisestä ajatuksista. Itse koin positiiviseksi asiaksi tutkimuksessa ilmi tulleen asian, että jokaiselle haastateltavalle opiskelijalle tarjottiin työharjoittelussa ensimmäisen vainajatehtävän jälkeen mahdollisuus keskustella työtehtävän herättämisestä ajatuksista. Uskon, että tällaisella menettelyllä on merkittävä rooli siinä, kuinka työharjoittelussa oleva nuorempi konstaapeli suhtautuu tuleviin työtehtäviin, joilla kohtaa vainajan. Mahdollisuudella keskustella aiheesta työharjoittelun ohjaajan kanssa annetaan tärkeä viesti poliisiopiskelijalle, että hän ei jää yksin ajatustensa kanssa, vaan on hyväksyttävää ja luonnollista, että aihe herättää ajatuksia ja erilaisia tunteita.

Saga Tervämäki opinnäytetyössään ”Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia elämän loppuvaiheen hoidosta ja kuoleman kohtaamisesta” 2022, on tutkinut hoitoalan opiskelijoiden kokemuksia kuolevan potilaan hoidosta ja kuoleman kohtaamisesta kirjallisuuskatsauksen muodossa. Tervämäki tuo tutkielmassaan ilmi, että koulutuksella ja työyhteisöllä on osaltaan vaikutusta opiskelijoiden asennoitumiseen kuolemaa kohtaan. Tervämäki kertoo tutkielmassaan, että hoitoalan opiskelijoiden kuolemankokemukseen vaikutti mukana olleiden sairaanhoitajien sosiaalinen vuorovaikutus, joka vaikutti merkittävästi siihen, tuliko kokemuksesta hyvä vai huono. Tervämäen tutkimuksen mukaan huono vuorovaikutus ja tuen puute saattaa ensimmäisestä kuolemankokemuksesta muovata negatiivisen. Tutkielman mukaan myös riittävällä koulutuksella oli merkitystä positiivisesti opiskelijoiden asennoitumiseen kuolemaa kohtaan. (Tervämäki 2022, 21-23)

Tervämäen saamat tutkimustulokset opinnäytetyössään ovat osittain samankaltaisia, kuin tässä opinnäytetyössä saadut tulokset poliisiopiskelijoiden suhteen. Myös tähän tutkimukseen osallistuneet poliisiopiskelijat kokivat tärkeänä osana teoriaopinnot kuolemansyöntutkinnasta sekä opettajan tuen. Haastateltavat kokivat myös tärkeäksi työharjoittelussa ohjaajana toimineen poliisin tarjoaman tuen ja mahdollisuuden keskustella työtehtävän jälkeen, jossa ensimmäinen vainaja on tullut vastaan.

Mielenkiintoiseksi asiaksi tutkimustulosten valossa nousi se, että opiskelijat kokivat tärkeäksi nimenomaan mahdollisuuden keskusteluun aiheesta, mutta ainoastaan yksi haastateltava tosiasiallisesti koki, että olisi sellaista tarvinnut opintojen aikana. Opiskelija 3 koki, että olisi nimenomaan ruumiinavauksen jälkeen kaivannut esimerkiksi pienryhmäpurun, mutta muut haastateltavat, kokivat enemmänkin tärkeäksi sen, että sellainen mahdollisuus olisi annettu.

Tutkimustuloksissa yllätyksenä tuli esiin se, kuinka eri tavalla poliisiopiskelijat kokivat opetuksen ja työelämän vaikutukset omaan suhtautumiseensa. Itse ajattelin ennen tutkimuksen aloittamista, että opinnoilla ja kokemuksilla kuolemansyöntutkinnasta olisi myönteinen vaikutus poliisiopiskelijoiden suhtautumisessa. Kuitenkin yksi haastateltavista kertoi, että etenkin työelämässä saatujen kokemusten vuoksi, hän koki suhtautumisensa kuolemaan negatiivisemmaksi ja kuolema näyttäytyi hänelle surullisempaan asiana työharjoittelun jälkeen, kuin aikaisemmin. Voidaankin päätellä, että vaikka

opinnoilla ja työelämällä saaduilla kokemuksilla on varmasti vaikutusta kuolemanikäsitteiden muovaamisessa, niin myös kasvatuksella ja aikaisemmillä kokemuksilla on oma roolinsa asiassa.

Kaikki haastateltavat kuvailivat suhtautumistaan kuolemaan opintojen loppuvaiheessa melko samalla tavalla. Kaikki haastateltavat kertoivat, että näkivät kuoleman luonnollisempana asiana, kuin opintojen alkuvaiheessa. Opiskelija 2 kuvaili haastattelussa, että työharjoittelussa kuolema tuli lähemmäs kuin aikaisemmin. Haastateltavat hyväksyivät kuoleman kohtaamisen osana työtehtäviään. Haastateltavat kuvailivat jokainen samalla tavalla, että vainajan kohdatessaan, he eivät ajatelleet kuollutta henkilöä ihmisenä, vaan ainoastaan kuorena. Tämän perusteella tulinkin siihen johtopäätökseen, että työelämässä saaduilla kokemuksilla on varmasti vaikutusta siihen, että vainajien kohtaaminen helpottaa sen myötä, kun kokemuksia karttuu.

Kuten Tuomas Sälkiö on tuonut ilmi opinnäytetyössään Kuoleman tutkintaa Oulun poliisilaitoksella - Poliisin kohtaamia kuolemantapauksia ja niiden jälkipurkamista, 2020, että yksi hänen haastateltavistaan kertoo, että hänellä oli ollut alkuun jännitystä kuolemansyynytutkintaan liittyvillä työtehtävillä, mutta kokemusten karttuessa on kuolemansyynytutkintaan liittyvät tehtävät muodostuneet lähes rutiinimaisiksi. Muut tutkimukseen osallistuneet eivät olleet saaneet tuntemuksia kuolemansyynytutkintaan liittyvistä työtehtävistä. (Sälkiö 2020, 26)

Uskoisin, että poliisiopiskelijoilla muutos suhtautumisessa kuolemaan ja vainajiin muuttuu merkittävämmän, kuin työelämässä olevilla poliiseilla työuran aikana. Lähtökohdat ovat hyvin erilaiset, kun astuu Poliisiammattikorkeakoulun porteista sisään ilman kokemuksia poliisityöstä, kuin sellaisilla, jotka ovat tehneet työtä vainajien parissa vuosien ajan. Monella uraa tehneellä poliisilla, taikka millä tahansa muulla ammattiryhmän edustajalla, joka työssään kohtaa vainajia, muuttuu monella kuoleman ja vainajien kohtaaminen arkipäiväiseksi työtehtäväksi. Uskon kuitenkin, että myös sellaisia ihmisiä on, joille kuolema on kokemuksista huolimatta vaikeasti käsiteltävä asia, joka tilanteesta riippumatta herättää tunteita eikä välttämättä kokemuksista huolimatta suhtautuminen muutu helpommaksi.

8.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Aiheesta saisi mielestäni hyviä jatkotutkimuksia kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä, niin poliisiopiskelijoille, kuin jo virassa oleville poliiseillekin. Kvantitatiivisella lomakekyselyllä suurelle määrälle poliisiopiskelijoita, saataisiin esimerkiksi hyvää tietoa laajemmasta mittakaavasta, kuinka poliisiopiskelijat kokevat kuolemansyynytutkintaan liittyvän opetuksen ja kuoleman käsittelyn ylipäättään opintojen yhteydessä.

Kvantitatiivisella tutkimuksella voitaisiin myös laajasti kartoittaa poliisiopiskelijoiden tuen tarvetta kuolemansyyntutkintaan liittyvän opetuksen suhteen. Kokevatko poliisiopiskelijat tarvitsevansa keskusteluapua tms. kuolemansyyntutkinnan opetuksen aikana. Tällaisella tutkimuksella voitaisiin selvittää olisiko mahdollisesti tarvetta esimerkiksi pienryhmäkeskusteluille osana kuolemansyyntutkinnan opetusta.

Myös nuorempien konstaapelien suhtautumista kuolemaan ja ensimmäisiin vainajatehtäviin voisi tutkia laajemmassa mittakaavassa. Mikäli tällaisessa tutkimuksessa tulisi ilmi, että esimerkiksi ensimmäisen vainajatehtävän jälkeen kaivattaisiin keskusteluapua, voisi myös työharjoittelu poliisilaitoksilla oletuksena antaa nuoremmille konstaapeleille mahdollisuuden keskustella purkukeskusteluun koulutetun henkilön kanssa. Tällaisia tutkimuksia voisi hyödyntää niin poliisiammattikorkeakoulussa opetuksessa, kuin myös työharjoittelu poliisilaitoksilla.

8.4 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusta tehdessä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön perusteita, joita tutkimusta tehdessä tulee noudattaa Poliisiammattikorkeakoulussa. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa tärkeimpinä eettisinä periaatteina voidaan pitää informointiin perustuvaa suostumusta, luottamuksellisuutta, seurauksia ja yksityisyyttä (Hirsjärvi, Hurme 2015, 20). Tässä tutkimuksessa haastateltavat ovat osallistuneet tutkimukseen vapaaehtoisesti. Ennen haastatteluiden aloittamista tutkimukseen osallistuville poliisiopiskelijoille toimitettiin saatekirje, suostumuslomake sekä tietosuojainformaatio.

Haastattelut on tuotu opinnäytetyöhön niin, ettei vastaajia pysty yksilöimään. Haastateltavien vastaukset on tuotu tutkimukseen niin, että heidät on nimetty seuraavasti: opiskelija 1, opiskelija 2 ja opiskelija 3. Tutkimuksessa ei tuotu ilmi haastateltavien opiskelijoiden työharjoittelupaikkoja, ikää eikä sukupuolta. Tällä tavoin varmistuttiin siitä, ettei tutkimukseen osallistuvia voida yksilöidä millään tavalla. Poliisiammattikorkeakoulu on myöntänyt tutkimukselle tutkimusluvan. Tutkimus oli ennen tutkimuksen aloittamista tarkkaan suunniteltu ja laadittu kattava tutkimussuunnitelma, jonka mukaan tutkimuksessa edettiin.

Haastateltaville kerrottiin opinnäytetyön luottamuksellisuudesta sekä siitä, että tietoja tullaan käyttämään ainoastaan tässä kyseisessä opinnäytetyössä. Haastatteluilla saatu tutkimusmateriaali säilytettiin koko opinnäytetyö prosessin ajan asianmukaisesti, niin että ainoastaan opinnäytetyön tekijä käsiteli haastatteluilla saatua aineistoa. Opinnäytetyön hyväksymisen ja julkaisun jälkeen kaikki tutkimuksella saatu aineisto hävitettiin asianmukaisesti.

8.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja tulee mieltää myös se, että tutkija on tutkimuksessa keskeinen tutkimusväline. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuus nojaakin usein tutkijaan itseensä ja luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Jossain määrin kvantitatiivisen tutkimuksella saatua tietoa pidetään yleisesti luotettavampana, kuin kvalitatiivisella tutkimuksella saatua tietoa. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa saadaan tietoa laajemmin ja tutkimukseen valitut henkilöt on enemmänkin valittu sattumanvaraisesti, eikä vastaajia ole niin tarkasti valittu kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kuitenkin tulee jossain määrin käyttää harkinnanvaraista otantaa haastateltavien kohdalla, jotta saadaan tietoa nimenomaan tutkittavasta asiasta ja haastateltavilla on tietoa ja kokemusta kyseisestä asiasta. (Eskola, Suoranta 1998)

Tämä tutkimus suoritettiin laadullisena haastattelututkimuksena ja tutkimuksessa käytettiin harkinnanvaraista otantaa haastateltavien valinnassa. Tällä menettelyllä pystyttiin varmistumaan siitä, että haastateltavilla on kokemuksia tutkittavasta asiasta. Haastattelut suoritettiin opiskelijoille siten, että haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Haastatteluiden litterointi suoritettiin lyhyen ajan sisällä haastattelun suorittamisesta, jolloin haastattelut olivat vielä kirkkaana mielessä. Haastattelukysymykset oli huolellisesti suunniteltu etukäteen, jotta saatiin mahdollisimman laadukkaat vastaukset tutkimuskysymyksiin. Haastattelut suoritettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, jotta haastatteluissa pystyttiin varmistumaan siitä, että haastateltava ymmärsi kysymyksen oikein, ja sekä haastateltava että haastattelija pystyi tarvittaessa esittämään tarkentavia kysymyksiä. Haastattelut suoritettiin ja litteroitiin tutkimuksen tekijän toimesta.

Poliisin ammattitutkinto kestää noin kolme vuotta. Haastattelut suoritettiin Poliisi AMK-tutkinnon kolmannen vuoden kolmelle opiskelijalle, jonka vuoksi haastattelun luotettavuutta arvioidessa tulee huomioda myös se, että osa haastattelurungon kysymyksistä koski opintojen alkuaikaa. Haastateltavat opiskelijat ovat joutuneet haastattelun yhteydessä muistelemaan yli kahden vuoden takaista aikaa, joka tulee ottaa tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa huomioon. Muisti saattaa jossain määrin muuautua kokemusten ja ympäristön seurauksena.

Muisti rakentuu hermosolujen välisten yhteyksien synapsien toimintaan, jota geenit ohjaavat ja kokemukset muovaavat. Ihminen saa jatkuvasti uutta tietoa ympäristöstä ja muistin avulla osa tiedosta talentuu mieleemme ja muovaa käsitystämme itsestämme ja ympäröivästä maailmasta. (Duodecim, Synnöve Carlsson 2014)

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, muuttuuko poliisiopiskelijoiden suhtautuminen kuolemaan opintojen edetessä sekä millaiset asiat vaikuttavat ja muovaavat opiskelijoiden asennoitumista kuolemaan. Mielestäni tässä onnistuttiin. Vaikka tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää poliisiopiskelijoiden keskuudessa, siitä huolimatta saatiin hyviä viitteitä siitä, millaisia ajatuksia yksittäisillä poliisiopiskelijoilla on aiheen tiimoilta.

Tutkimukseen haastateltiin kolmea Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijaa, joilla oli suoritettuna opintoihin kuuluva työharjoittelu. Tutkimuksessa varmistettiin haastateltavien valinnalla, että heillä on kokemuksia tutkittavasta asiasta, niin opiskeluiden kuin työharjoittelun suhteen. Tällä tavoin saatiin haastatteluissa heidän omia henkilökohtaisia ajatuksiaan ja suhtautumistaan selvitettyä aiheeseen liittyen.

Haastateltavilla oli kokemusta niin Poliisiammattikorkeakoulun kuolemansyöntutkinnan opetuksesta, kuin työharjoittelussa vastaan tulleista vainajatehtävistä. Näin ollen, haastateltavilta saatua tietoa voidaan pitää luotettavana ja asianmukaisena. Haastateltavat opiskelijat osallistuivat haastatteluun anonyymeina, jotta he ovat voineet kertoa mahdollisimman esteettömästi tutkittavana olevasta asiasta. Haastateltavien henkilötietoja, ikää, sukupuolta tai työharjoittelupaikkaa ei ole tuotu ilmi tutkimuksessa, jotta vastaajia ei voida yksilöidä. Haastateltavat ovat kaikki poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita, joten haastatteluja voidaan näin ollen pitää luotettavina.

Tutkimuksessa käytetyt lähteet ovat myös varmistettuja ja luotettavia lähteitä. Lähteinä on käytetty painettua kirjallisuutta ja lisäksi internet-lähteitä, jotka liittyvät tutkittavana olevaan aiheeseen. Tutkimuksessa käytetyt lähteet on merkitty asianmukaisella tavalla.

LÄHTEET

Kirjallisuus:

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Haikansalo, Anu & Korander, Timo (2017). Opinnäytetyöohje. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
Luettavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/po-lamkwwwstructur e/67156_ONohjeYAMK2017syksy.pdf?60e7e0c13488d688. Luettu 19.8.2022.

Hakola, Outi & Kivistö, Sari & Mäkinen, Virpi (2014) Kuoleman kulttuurit Suomessa. Gadeamus: Helsinki

Hammarlund, Claes- Otto (2004) Kriisikeskustelu - Kriisituki, jälkipuinti, stressin ja konfliktien käsittely. Tietosanoma Oy

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2015) Tutkimushaastattelu- Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus: Helsinki University Press

Hänninen, Juha; 2005; DUODECIM Lääkärikin voi uupua - kuolevia hoitava semminkin
LÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSKIRJA, Luettavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo94744>, Luettu 11.8.2023

Kiiski, Kimmo (2009) Poliisin rooli kuolemansyöntutkinnassa. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 18/2009. Tampereen yliopistopaino: Tampere.

Kuolemansyyn selvittäminen - Valvira, Luettavissa: https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-am-matinharjoittaminen/kuolemansyyn_selvittaminen Luettu 28.7.2023, Luettu: 15.8.2023

Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973)

Lääkäriliitto; Lähellä kuolemaa, Luettavissa: <https://www.laakariliitto.fi/laakaran-etiikka/elaman-loppu/lahella-kuolemaa/>, Luettu 11.8.2023

Nurmi, Lasse (2006) Kriisi, pelko pakokauhu. Edita: Helsinki

Poliisi.fi, Luettavissa: <https://poliisi.fi/kuolemantapaukset#:~:text=Kuolemantapaukset%20-%20joissa-kin%20tapauksissa%20poliisi%20tekee%20oikeustieteellisen%20kuolemansyyn,Kaikissa%20tapauksissa%20poliisi%20kuitenkaan%20tee%20varsinaista%20kuolemansyyn%20tutkintaa>, Luettu 25.7.2023

Poliisiammattikorkeakoulun nettisivut, Luettavissa: <https://polamk.fi/poliisiksi-amk>, Luettu 25.7.2023

Ruotsalainen, Erja (2016) "EN OSANNUT SANOA MITÄÄN, OLIN VAIN" Sairaanhoidajaopiskelijoiden kertomus kuolemasta ja hetkistä kuolevan vierellä, MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU, Vapaa-muotoisia julkaisuja

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi: Helsinki

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kuoleman toteamisesta (27/2004)

Synnöve Carlson 2014, Miten muisti on selitettävissä? LÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSKIRJA DUODECIM, Luettavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo12003>, Luettu 14.8.2023

Tervamäki, Saga 2022, HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA ELÄMÄN LOPPUVAIHEEN HOIDOSTA JA KUOLEMAN KOHTAAMISESTA, Opinnäytetyö Hoitotyön koulutusohjelma Sairaanhoidaja (AMK) 2022, Luettavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/784925/Tervamaki_Saga.pdf?sequence=3, Luettu; 30.9.2023

Tervo-Niemelä, Kati; 2018; "Kutsumuksen imu ja työn todellisuus Pappien, teologien ja kanttoreiden suhde työhön, työhyvinvointi ja suhtautuminen ajankohtaisiin kysymyksiin Kirkon akateemisten jäsen-tutkimuksessa 2018 ", Kirkon tutkimuskeskuksen Verkkojulkaisuja 58, 2018. Luettavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/40900428/Ktk+-+Kutsumuksen+imu+ja+ty%C3%B6n+todellisuus/508cc23e-d76d-9619-f930-c54bb9b90502>, Luettu 23.7.2023

Vähäkangas, Meri; Kadidaattitutkielma 2018 "SAIRAANHOITAJAOPIISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA KUOLEMAN KOHTAAMISESTA OPINTOJEN AIKANA" Luettavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201805301960.pdf#:~:text=Sairaanhoidaja%20koh-taa%20v%C3%A4ist%C3%A4m%C3%A4tt%C3%B6m%C3%A4sti%20ty%C3%B6ss%C3%A4%C3%A4n%20kuolemaa%20ja%20kuolevia%20ihmisi%C3%A4.,!%C3%A4-heisi%C3%A4%C3%A4n%20sek%C3%A4%20k%C3%A4sitell%C3%A4%20menetyk-sen%2C%20surun%20ja%20riitt%C3%A4m%C3%A4tt%C3%B6myyden%20tunteita>, Luettu 23.7.2023

LIITE 1

HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. MILLAINEN OLI SINUN SUHTAUTUMISESI KUOLEMAAN JA VAINAJIIN OPINTOJEN ALKUVAIHEESSA?
2. OLITKO ENNEN KUOLEMANSYYNTUTKINNAN OPETUSTA NÄHNYT VAINAJAA?
3. MILLAINEN OLI SINUN SUHTAUTUMISESI KUOLEMAAN JA VAINAJIIN KUOLEMANSYYNTUTKINNAN OPINTOJAKSON JÄLKEEN?
4. VAIKUTTIKO KUOLEMANSYYNTUTKINNASSA SAATU OPETUS SINUN ASENNOITUMISEESI KUOLEMAA JA VAINAJIA KOHTAAN?
5. OLISIKO SUHTAUTUMISESI OLLUT ERILAINEN, JOS OLISIT SAANUT ESIM. PIENRYHMÄPURUN OPINTOIHIN KUULUVAN RUUMINAVAUKSEN JÄLKEEN?
6. MITÄ AJATTELET KUOLEMASTA JA VAINAJIEN KOHTAAMISESTA NYT, KUN TYÖHARJOITTELU ON OHI?
7. HUOMASITKO MUUTOSTA ASENNOITUMISESSASI VAINAJIA KOHTAAN VERRATTUNA OPINTOJEN ALKUUN?
8. MILLAISET ASIAT VAIKUTTIVAT SINUN SUHTAUTUMISEESI VAINAJIEN KOHTAAMISESSA OPINTOJEN ERI VAIHEESSA?